

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1935 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beräkning av engångsavgift till statens pensionsanstalt beträffande lärarbefattningar vid vissa anstalter för yrkesundervisning m. m.

I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 87, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att i fråga om beräkning av engångsavgift enligt § 9 mom. 1 reglementet för statens pensionsanstalt må beträffande lärarbefattningar vid kommunal läroanstalt, varom förmäles i § 41 i) av reglementet, tillämpas de av föredragande departementschefen i propositionen angivna grunderna.

I enlighet med av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 198) bemyndigade 1926 års riksdag (riksd. skr. nr 260) Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid statsrådsprotokollet fogat förslag vidtaga ändring av det för statens pensionsanstalt gällande reglementet i syfte att bereda rätt till delaktighet i pensionsanstalten för, bland andra, lärare vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. Med stöd av detta bemyndigande utfärdade Kungl. Maj:t den 18 juni 1926 kungörelse i ämnet (nr 350). Föreskrifter om pensionsrätt för ifrågavarande lärare intogos därvid i § 41 i) under kap. IV av anstaltens reglemente, vilket kapitel innefattar särskilda bestämmelser angående folkskollärare m. fl.

I syfte att för äldre befattningshavare underlätta inträdet i pensionsanstalten innehöll det av riksdagen godkända förslaget bestämmelser om nedsättning i vissa fall av den i § 9 mom. 1 av anstaltens reglemente omförmälda, för retroaktiv giltighet av reglementet föreskrivna engångsavgiften. I nyssnämnda kungörelse intogos dessa bestämmelser, såvitt angår lärarpersonal, under mom. 5 av övergångsstadgandena till kap. IV. I fråga om lärare vid anstalter, som avses i § 41 i), voro bestämmelserna av följande innebörd:

Om huvudman för *kommunal* anstalt, varom förmäles i § 41 i), reglerade befattning enligt § 5 i reglementet och före den 1 januari 1929 anmälde densamma för beredande av pensionsrätt åt innehavaren, skulle engångsavgiften ej utgå med högre belopp än det, för vilket huvudman-

nen enligt § 9 mom. 2 ägde uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren (mom. 5 b) av övergångsstadgandena). Under nu angivna förutsättning efterskänktes sålunda *hela* den på huvudmannen belöpande delen av engångsavgiften.

Även beträffande lärarbefattning vid *enskild* anstalt, som avses i § 41 i), kunde, om befattningen anmäldes före den 1 januari 1929, medgivas nedläggning i engångsavgiften, dock allenast med *hälften* av huvudmannens andel i engångsavgiften och endast efter prövning av Kungl. Maj:t (mom. 5 c), jämfört med mom. 5 a) av övergångsstadgandena).

Den ursprungligen till utgången av år 1928 begränsade tidsfristen för åtnjutande av nyss omförmälda lindring i engångsavgiften har sedermera upprepade gånger förlängts, senast genom kungörelse den 6 maj 1932 (nr 120) intill utgången av år 1932.

I ovannämnda kungörelse den 18 juni 1926 (nr 350) meddelades vidare under mom. 5 a) av övergångsstadgandena bestämmelser om begränsad nedläggning av engångsavgiften beträffande all i § 41 omförmäld lärarpersonal med undantag av lärare vid kommunala och enskilda fortsättningsskolor ävensom lärare vid de i sagda paragraf under mom. i) angivna anstalterna (däribland lärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning). De i mom. 5 a) intagna bestämmelserna medgiva efterskänkande av *hälften* av huvudmannens andel i engångsavgiften och äga — i motsats till föreskrifterna i mom. 5 b) och c) — giltighet utan iakttagande av viss tidsfrist för anmälan hos pensionsanstalten.

Därest i § 41 i) avsedd befattning anmäls för beredande av pensionsrätt först efter utgången av den i mom. 5 b) och c) av övergångsstadgandena angivna tiden eller alltså efter den 31 december 1932, må jämlikt förenämnda bestämmelser icke åtnjutas någon som helst lindring i ifrågakommande engångsavgift. I den föreliggande propositionen nr 87 har framhållits, att beträffande kommunala yrkesundervisningsanstalter syntes denna begränsning icke hava varit av statsmakterna åsyftad. I det sakkunnigutlåtande, som legat till grund för propositionen nr 198 till 1926 års riksdag hade föreslagits, att i dylika fall skulle få åtnjutas samma lindring i fråga om engångsavgifter, som tidigare medgivits beträffande andra till kap. IV i reglementet hörande lärarbefattningar. Detta innebure, att staten skulle efterskänka viss del av engångsavgiften, även om befattningen anmäldes till pensionsrätt först efter utgången av den i mom. 5 b) av övergångsstadgandena bestämda tidsfristen; i detta fall skulle emellertid lindringen begränsas till hälften av huvudmannens andel i avgiften. Ehuru de sakkunnigas förslag i denna del biträdades i propositionen, hade någon bestämmelse av nämnda innebörd icke blivit intagen i det propositionen bilagda förslaget till ändringar i pensionsanstaltens reglemente. Såsom av det föregående framginge, hade ej heller någon dylik bestämmelse kommit att inflyta i den sedermera i ämnet utfärdade kungörelsen, oaktat riksdagen lämnade förslaget utan erinran.

Statens pensionsanstalt har i avgivet utlåtande över en av styrelsen för Göteborgs stads skolor för yrkesundervisning gjord framställning om lindring i berörda engångsavgift för vissa under år 1933 hos anstalten anmälda befattningar vid nämnda skolor anført, bland annat, att anstalten icke kunde tillstyrka någon ytterligare utsträckning av tidsfristen för tillämpning av mom. 5 b) av övergångsstadgandena. I betraktande av vad som förekommit vid tillkomsten av bestämmelserna om engångsavgifter för befattningar av detta slag syntes det däremot pensionsanstalten kunna ifrågasättas, huruvida icke engångsavgiften borde få beräknas enligt regeln i mom. 5 a) av övergångsstadgandena, varvid hälften av huvudmannens andel i engångsavgiften skulle efterskänkas. Därest Kungl. Maj:t skulle finna tillräckliga skäl föreligga för en sådan lindring i engångsavgiften finge pensionsanstalten föreslå, att denna lindring genomfördes på så sätt, att nämnda författningsrum ändrades till att omfatta jämväl lärare vid *kommunala* läroanstalter, som avsåges i § 41 i) av pensionsreglementet.

I samband härmed ansåge anstalten lämpligt att mom. 5 a) av övergångsstadgandena gäves en sådan formulering, att *enskild* fortsättningsskola, som enligt hänvisningen till § 41 g) kunde anses vara avsedd i detta moment, uttryckligen undantoges, då i fråga om engångsavgift för befattningar vid sådan skola syntes få tillämpas allenast mom. 5 c) av övergångsstadgandena samt de allmänna bestämmelserna i reglementets § 9.

Föredragande *departementschefen* har anført huvudsakligen följande.

En ytterligare utsträckning av tidsfristen för åtnjutande av lindring i engångsavgift enligt bestämmelserna i mom. 5 b) av övergångsstadgandena till kap. IV i reglementet för statens pensionsanstalt anser jag icke böra medgivas. Däremot finner jag mig böra biträda pensionsanstaltens förslag om ändring av mom. 5 a) av övergångsbestämmelserna. Detta förslag innebär, att den i sistnämnda moment intagna föreskriften om nedsättning i engångsavgiften med belopp, motsvarande hälften av huvudmannens andel i avgiften, skulle komma att gälla jämväl lärare vid i § 41 i) av anstaltens reglemente avsedda kommunala undervisningsanstalter. Denna begränsade lindring i engångsavgiften skulle alltså få åtnjutas i fall, då dylik lärarbefattning anmäls hos pensionsanstalten först efter utgången av den i mom. 5 b) stadgade tidsfristen. Av den lämnade redogörelsen framgår, att det från början varit statsmakternas avsikt att lämna medgivande till en sådan lindring, ehuru bestämmelserna icke kommit att avfattas i enlighet med denna uppfattning. Beträffande enskild yrkesundervisningsanstalt — liksom i fråga om enskild fortsättningsskola — synes i enlighet med statsmakternas från början intagna ståndpunkt lindring i engångsavgift böra ifrågakomma allenast med tillämpning av mom. 5 c), alltså endast i fråga om befattning, som före den 1 januari 1933 anmäls hos pensionsanstalten.

I samband med den ändring av reglementet, som kan bliva en följd av riksdagens beslut i förevarande fråga, torde även böra vidtagas den av statens pensionsanstalt i förtydligande syfte föreslagna ändringen av mom. 5 a) av övergångsstadgandena, såvitt angår lärarbefattning vid enskild fortsättningsskola.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Stockholm den 14 mars 1935.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Närvarande: se anteckning å utlåtande nr 13.